

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Tancha Virg. Mart. In Di cesi Tricassina In Campania Galliae
Commentarius Prævius Sanctæ in Martyrologiis memoria: ejus cultus:
reliquiæ: tempus martyrii incertum et Passio edenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

AUCTOR
C. B.

libus Benedictinis ad annum 660, pag. 456 ait: Non diu post hunc annum supervixit Teudlechildis seu Theodleheldis, prima Jotri abbatis; verum nihil omnino, quo hanc assertionem suam probet, adjungit. Castellanus interim in Martyrologio suo Universali, Plessæus in ecclesiæ Meldensis Historia, aliique ac imprimis, qui Martyrologium Parisiense, anno 1727 excusum, adornarunt, Mabilionium hic secuti, S. Theodechildis obitum anno circiter 660 consignant; verum, quo circiter isthæc anno, nullis omnino, e quibus hunc vel utcumque determines, monumentis antiquis exstantibus, ex hac vita migravit, omnino etiam est incertum. Neque vero illum, qui, Sanctam anno 670 exstitisse adhuc in vivis superstitem, assereret, a veritate certo devium pronuntiare ausim; cum autem sic habeat ac verosimillime equidem ante annum 660, uti e supra dictis facile colliges, haud obierit, hinc, ut quid minus incerti notarem, supra in margine id, non anno circiter 660, sed verosimillime sec. VII pro-

recto accidisse, tantummodo indicavi. Ceterum ne quid, ad Sanctæ, quæ absconditam adeo in Deo Vitam, ut posteris solo nomine nota evaserit, ducisse Galliæ Christ. auctæ tom. 8, col. 1709 asseritur, seu commendationem seu laudem utcumque conducens, silentio præteream, lectori hic adhuc, quæ tom. 1 Annal. Benedict. pag. 456 Mabilionius suppedilat, ob oculos pono. Ibidem itaque hic scriptor sic habet: Quantum religio in Jotro parthenone sub Teudlechildis regimine floruerit, id argumento est, quod Ætheria (Cointium in Francorum Annal. ad annum 674, num. 9, itemque Mabilionium laudatum Annal. tom. mox cit. pag. 455 et 482 videsis) ex eo assumpta sit ad informandum novum cœnobium beatæ Mariæ apud Suessionas; et quod indidem paulo ante Balthildis regina piissima sacras virgines cum Bertilana seu Berthila abbatisa (adi, quæ supra ex hujus Vita recitavi, verba) accersivit ad Calense monasterium in sanctiori disciplina instituendum.

B

DE S. TANCHÆ VIRG. MART.

E

IN DIŒCESI TRICASSINA IN CAMPANIA GALLIÆ

J. B. F.

COMMENTARIUS PRÆVIUS

Sanctæ in Martyrologiis memoria : ejus cultus : reliquiæ : tempus martyrii incertum et Passio edenda.

SECULO INCERTO
Sanctæ, quam
memorant
martyrologi.

Diccesim Tricassinam vitæ sanctitate et pretiosam in conspectu Domini morte, quam pro tuenda castitate heroico subit animo, illustriorem reddidit S. Tanchæ, cujus hodie Actæ exhibemus. Hæc Puella virtutum suarum claritudine Deo et hominibus amabilis, anti- quis martyrologis incognita et præterita, hodie primum in Usuardi Lubeco-Coloniensi **C** apud Sollerium Auctario recensetur hoc modo : Treceas sancti (sanctæ) Anchæ virginis et martyris. Verba hæc descripsit Grevenus et ex hoc deinde, qui tamen melius scribit Tanchæ, Molanus, Maurolycus, Ferrarius in Catalogo Sanctorum, qui in Mrl. Rom. non sunt, et Canisius in Mrl. Germanico; his accedit Mrl. Parisiense, in quo legitur : Prope Ramerudem in agro Trecensi sanctæ Tanchæ, quæ pro tuenda virginitate gloriosam mortem oppetiit; et Martyrologium Universale a Castellano Gallicæ editum, cujus verba Latine reddita sic sonant: In Lustria, prope Ramerudem, diœcesis Trecensis oppidum, in Campania Galliæ, sanctæ Tanchæ virginis et martyris, in diœcesi Andegavensi honoratæ. His martyrologis citatis adde Trecensis ecclesiæ, monasteriorum Cellensis ac sancti Lupi Martyrologia. Arturus a Monasterio in suo Gynæceo sequentem de S. Tanchæ mentionem facit : In territorio Archiacensi juxta oppidum Ramerudense, diœcesis Trecensis, sanctæ Tanchæ virginis et martyris, quæ ex illustri nata prosapia et puritate mentis et integritate corporis Christo Sponso fidem servavit necnon sanguine suo purpuravit. 2 Diversæ diœcesis Trecensis ecclesiæ San-

ctam nostram cœlitum honoribus celebrant, aliæ ritu, ut vocant, semiduplici, aliæ cultu solenniore et cum Octava, quales sunt ecclesiæ parœciæ de Lustria, quæ sequileuca ab oppido Ramerudensi distat, et parthenonis B. Mariæ in urbe Tricassina, ubi sacrum ejus caput, argentea theca inclusum, asservatur. Disco id ex Annotationibus, quas Nicolaus Des-Guerrois in Opere, cui titulus, Sanctitas Christianæ diœcesis ac civitatis Trecensis, ad calcem Vitæ Sanctæ nostræ adjecit; illas hac interpretatione Latina donavi : Treceis monasterium sanctæ Mariæ ad Moniales, Ordinis S. Benedicti, pretiosum S. Tanchæ caput possidet, theca argentea inclusum; in quo monasterio quotannis decima Octobris die sollemniter colitur; idem etiam fit x Octobris et Dominica proxime sequente in templo parœciæ de Lustria, ad quod vicini et longe dissiti populi venerationis ergo concurrunt.

3 Cætera loca, in quibus S. Tanchæ speciali veneratione afficitur, enumerat Arturus a Monasterio in Annotationibus, quas suo Gynæceo ad diem xvii Aprilis, qui dies translationis est S. Tanchæ, inseruit. En ejus verba : Ingenti veneratione colitur (S. Tanchæ) multis in locis diœcesis Trecensis, pagis, villis, oppidis; nempe in parœciis de Lustria, Areyacensi, de Insulis, Ramerudensi etc., ac in urbe Trecensi: ubi caput ejus, Theca argentea inclusum, asservatur apud abbatiam Domine nostræ ad Nonnas Ordinis Benedictini, habeturque magna in reverentia: fit de ea Officium

colitur in di-
versis diœcesis

F

Tricassinæ ec-
clesiis,

cium

A cum solenne. *Laudatus Des-Guerrois in jam citato Opere pag. 154 refert, in territorio parœciæ de Lustria duas ædificas existere, in quibus Sancta nostra cultu, ecclesiarum patronis deferri solito, honoratur; unam nempe sat bene constructam, in qua dies ipsi Sanctæ festi ritu solenniori, non sine magna ad eam undequaque concurrentium multitudine celebrantur; alteram pervetustam a victoribus Anglis regnante Carolo VI, in Sanctæ honorem erectam. In priori vero ædificula, quæ de Bouchetto vocatur, Sancta sepulta fuit, ipsiusque sepulchri, in nominato sacello asservati, pulvere, ut refert laudatus Des-Guerrois, fluxu sanguinis laborantes sanantur.*

ei in diœcesi Andegavensi.

A Atque hinc, quantaque in his ecclesiis veneratio Sanctæ nostræ deferatur, abunde innotescit. Verum non in diœcesi Tricassina tantum, sed et in diœcesi Andegavensi cœlitum honores duarum lectionum recitatione S. Tanchæ exhibentur, quas ex ejusdem diœcesis Breviario de promptis lectori legendas hic propono. *Lectio prima*: Tancha virgo, patre nata est Antiochensi viro probo et justo:

B qui fidei causa patria cedere coactus, in Campaniæ finibus haud procul Remiruco oppido habitavit. Ea ingenio prædita miti atque mansueto, naturæ lenitatem singulari morum suavitate et humilitate ornavit. Cumque se ab infantia Deo consecrasset, ei soli placere studuit, animo semper cœlestia cogitans et terrena despectui habens. Castitatis autem quanto amore teneretur, ipse rei eventus comprobavit. *Lectio secunda*: Nam cum jussu patris Arceium, visendi cujusdam paterni cognati causa, qui eam de sacro fonte susceperat, in equo proficisceretur: servus, qui eam ducebat, primum verbis de studio interpellare cœpit, deinde intentato gladio, ni suæ libidini morem gereret, mortem minitari. Cui Tancha: Melius est, inquit, mihi mori, quam incidere in manus peccatoris. Tum vero ille Virginem de equo excutiens, cum injectis manibus vim inferre conatus esset: fortiter obstitenti os genasque impacto ensis capulo graviter percussit, adeo ut magna vis sanguinis ex ore et naribus proflueret; et mox cæsa cervice caput amputavit, sexto Idus Octobris.

C De ea et illud post mortem memorabile traditur, caput utraque manu sustentasse, et haud secus ac si viveret incedentem, a Baniæ monte, ubi interfecta est, per stadii spatium, usque ad Lustri vallem detulisse, ubi corpus longo post tempore divinæ revelationis indicio repertum, multis editis miraculis Virginis sanctitatem declaravit.

Ejus reliquias, excepto capite, hodie non reperiuntur.

5 Atque hæc de Sanctæ cultu dicta sufficiant. De sacris ejus reliquiis pauca jam dicemus. Pretiosum Sanctæ nostræ caput Treceis in parthenone S. Mariæ asservari, superius animadvertimus: præterea sacrum ejus corpus in sacello prope ecclesiam de Lustria sepultum fuisse tradunt, qui Sanctæ neminere, scriptores. At, in qua dictæ diœcesis ecclesia hæc sacra pignora nunc existant, prorsus ignotum esse, aperte fâletur D. Des-Guerrois, probantque Acta, quæ D. Joannes, LXXVII episcopus Trecentis, incolis parœciarum de Insulis et de Lustria, de reliquiis ejusdem Sanctæ acriter disceptantibus, silentium impositurus, anno Incarnati Verbi 1441 confici jussit. Hæc Acta seu Instrumenta publica D. Ca-

muzatus in Promptuario ecclesiæ Tricassinae refert, quorum totam seriem lectori proponere, necesse non duco; ne longior sim, quæ huc maxime pertinent, verba transcribo: In nomine Domini amen. Universis præsentibus literas inspecturis, Joannes, miseratione divina Trecentis episcopus, salutem in Domino. Cum nuper.... districte prohibemus supradictis parrochianis et incolis de Insulis et de dicto Rameruco, quod a modo affirmare non præsumant, quod apud se vel eorum ecclesiam sit corpus supradictæ B. Tanchæ, ne hoc prætextu de cætero retrahant, aut quovis modo scienter impediunt euntes peregrinationis causa aut ire volentes ad supra dictam ecclesiam de Lustria, vel ad capellam de Bouchetto juxta dictam Lustriam, in qua fuit sepultum et inhumatum corpus gloriosum supra dictæ Sanctæ.... Sane licet in Legenda sæpe dictæ Sanctæ, tam apud ecclesiam de Lustria, quam alibi inventa, bene caveatur supra dictum corpus fuisse a dicta capella de Bouchetto levatum et exhumatum, et miraculose apud dictam ecclesiam de Lustria repositum et incapsatum, quia tamen his temporibus nihil aut modicum illic de supra dicto corpore invenitur, nos similiter prohibemus parrochianis et incolis illius villæ de Lustria, ne de cætero veraciter audeant asserere, quod apud suam præfatam ecclesiam sit prænominatæ S. Virginis corpus gloriosum, nisi forsitan imposterum et illic reperiretur et episcopali vel alia sufficiente auctoritate hoc ipsum decerneretur. *Illas vero reliquias nec postea inventas fuisse claris verbis indicat laudatus Des-Guerrois in sæpe citati Operis Annotatis ad Vitam ejusdem Sanctæ.*

AUCTOR
J. B. F.

6 Tempus, quo Sancta gloriosissimo pro luenda castitate martyrio consummata fuerit, huc usque pro certo definiri non potest. Ipsius parentes Antiochiam, civitatem Syriæ percelebrem, metu persecutionum deseruisse ac in diœcesis Tricassinae territorio Ramerudensi habitasse, narrant Sanctæ Acta; at quo seculo contigerit ea transmigratio, nulla docet temporum nota, nec eadem auctorum, qui Sanctæ Acta posteritati commendare allaborarunt, est opinio. Lahierus in SS. Virginum Menologio adventum illum circa reparatæ Salutis annum 300 figit, quo tempore Romani Antiochenos tyrannice, ut refert, vexarent. Alii vero sec. VI, capta scilicet a Cosroë civitate Antiochia, illos e Syria in Campaniam fugisse volunt. Denique Des-Guerrois in Notis ad Vitam S. Tanchæ dicit, Sanctæ parentes Antiochia seculi septimi anno trigesimo septimo discessisse, dum Sarraceni, tota Syria jam devastata, Antiochenos crudeliter persequerentur; cujus opinionis fuisse videtur Castellanus, qui in Martyrologio Gallico in margine ad diem x Octobris emortuale Sanctæ nostræ tempus sec. VII adscripsit. At nulli ex his tribus in medium adductis opinionibus, quæ totidem sunt conjecturæ, sat tuto licet adherere; cum auctores, qui tempus ipsius in cælis natale, monumentorum defectu incognitum, conjectando hic determinare volunt, fidem indubiam, utpote a S. Tanchæ ætate nimium remoti, nullo modo mereantur.

Tempus martyrii incertum.

7 Quod ad Acta S. Tanchæ pertinet, quæ sub sequenti titulo: Passio S. Tanchæ virg. et mart. vel Legenda S. Tanchæ, præli beneficio posteritati transmiserunt D. Des-Guerrois, P. Lahierus,

Passio edenda.

AUCTORE
J. B. F.

Lahierus, Arturus a Monasterio, P. Simon Martinus in Sanctis Deserti Reliquiis, et Renatus Benedictus, illa in omnibus fere conveniunt cum Passione hic edenda, quæ ex Ms. Legendario Pruviniensi deprompta in supellectili nostra litteraria asservatur. Illis Actis, sicut et Passioni Commentario subjiciendæ, licet ex vetustis Legendariis descripta videantur, tamen non indubitatam in omnibus fidem adhibendam esse autumo, cum nulla nota chronologica sint præmunita, ex qua ætas Sanctæ vel tempus, quo Acta exarata fuerunt, erui possit; præterea omnia, quæ in illis referuntur, ex synchronis supparibusve scriptoribus hausta esse, nullo ex capite constat. De horum vero Actorum vetustate multa dicere nequeo: nam vetusta quidem credo, si ad ætatem nostram respicere velimus: sed verisimiliter longo tempore post mortem Sanctæ fuerunt concinnata. Hinc non aliam iis auctoritatem tribuere possumus, quam quod ex his Actis seu Passione innolescat, qualis de S. Tancha in diocesi Tricassina olim fuerit et adhuc forte perseveret traditio.

B

PASSIO

S. TANCHÆ VIRGINIS

ET MARTYRIS

Auctore anonymo,

Ex Ms. Legend. Pruviniensi.

PROLOGUS.

Regnante Domino nostro Jesu Christo sine termino, quin etiam ab ipsius Incarnati Verbi mysterio, sed a Passionis suæ vel gloriose Resurrectionis Ascensionisque triumpho, Sanctorum ubique terrarum in tantum præclara studuit confessio, ut plures omnis generis sexus et ætatis perpetuæ gloriæ coronam consequerentur martyrio, dum cæli civibus in excelsis gaudium ex ovibus compertis, et felix esset ante Dominum exultatio. Gloriosa quoque virgo Tancha, tempore Christianorum nova martyr effecta, velut hesperus aut lucifer in æthereis syderibus diebus floribus veris mundo rutilans emicuit a. Cujus originem quia paginæ hujus series incertam produxit, veteres relatores scriptor onerat de fide, ne Christum offendant, quem metuit: nisi quia charitas omnia, quæ pia sunt, sperat et credit, famam Virginis, venustis * ortæ natalibus b, auditoribus absolvit. Unde etiam sæpe contingit, quod rei eventus tam nobiles quam mediocres, tam majores quam minores profugos et vagos elicit a propriis terminis, ut exules secretius disponent vitam et consilium, tempus et modum suæ conditionis. Sed hi felices, qui pro Christo pro copiis inopiam, pro mollitie duritiem amplexi cupiunt exiliari, ut a carnalibus et cognatis amicis remoti, liberius ad munera Domini valeant expediri. Quique per Euangelium Dominum sequuti patrem et matrem, uxorem et filios et possessiones deserentes et seipsos sibi abnegantes in sublimitate duodecim Apostolorum confessuri et cum Filio Dei orbem terræ in æquitate judicaturi

: l. vetustis.
b

tam perfecti, tanto honore, tanta dignitate sunt D a Rege cæli honorandi.

ANNOTATA.

a Eadem fere habet laudatus Des-Guerrois in libro, cui titulus: Sanctitas Christiana ecclesiæ Tricassinæ.

b Saussayus et alii Sanctæ biographi dicunt Virginem nobilibus ortam natalibus.

CAPUT UNICUM.

Sanctæ in juventute pietas et castitas, pro quo tuenda crudeliter occiditur.

Itaque quidam clarissimi generis Christicolæ ab Antiochia profecti versus Occidentem cum uxoribus et liberis et facultatibus advecti in Franciam, alii in territorio Remirurensi a, alii vero in Arceyensi b advenæ quiescentes, voluerunt esse coloni. Pater autem S. Tanchæ non procul a præfato oppido, scilicet Remiry, tribus milliariis inferius ab ortu solis mansurus tabernaculum fixit, more sanctorum Patriarcharum, videlicet Abraham, Isaac et Jacob, domum regens et erudiens familiam in timore sancto juxta præceptum Domini. B. Tancha ad mansuetudinem columbæ, sicut liliam inter spinas, cor contritum et humile semper habebat inter seculares, ubi inerat: dum longe aliena mens abesset ab his, quos præsentem cernebat. Nam a primis annorum rudimentis Christo Domino suam consecraverat infantiam, et Virguncula pulchræ ac sanctæ indolis per mores et actus despecto sæculo crescebat de virtute in virtutem, malens vitam suam soli Deo secretam esse, quam humanis laudibus et auribus popularibus agitatum, per infamiam aut favorem seu in contrarium agitationem.

3 Et quia felix Adolescencia * per omnia nequibat propter custodiam parentum et frequentiam familiæ complere, quæ gestabat in sancta devotione, tanto fortius flagrabat in sui Creatoris amore. Hinc etiam ab illis gentilibus dictum est: quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis: et major exiguo regnabat in corpore virtus, et bonitas nutritur in teneræ ætatis debilitate, et virtus perficitur in infirmitate. Et sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii per desertum in altum ascendit; sic B. virgo Tancha a concupiscentiæ mortificata, et fervore Spiritus accensa, atque universis virtutum floribus, odoribusque decorata inter ordinatum desertorum morum populum devotionem mentis in sublime ad aures * Domini dirigebat, cujus intentio tota versabatur in cælo, dicens cum Apostolo: Nostra conversatio in cælis est. Si quidem de vita ejus secreta, Domino teste, fileam; credo, quia magis calamus scribentis quam pia gesta defuissent.

4 Ergo ad illud tempus vertamus eloquium, quo virginalis Athleta contra diabolum dimicandi statuit articulum. Ventum erat ad id c, ut rapta foret, ne malitia mutaret sensum ejus aut

Sanctæ a teneris annis

E

a

b

in Deum pietas et in Adolescencia?

F

* lege naves

invicta castitas,

e

ne

A ne fictio deciperet intellectum ejus, placita enim erat Deo anima ejus in vita immaculata: propterea properavit eam educere de medio iniquitatum, ut consummata in brevi expleret tempora multa *d*. Et quia in vita sua tot et tanta et talia gessit, et quod inter cetera summo studio beatæ favit castitati, in exitu ejus Dominus declaravit. Tunc cognatus *e* patris S. Tanchæ virginis apud oppidum Arceyense manens, per dies solemnes ad convivium ipsum patremfamilias invitavit, ut biduo vel triduo simul jucundarentur in Domino. Cui jam venienti dixit ille Arceyensis: Ubinam est filiola mea Tancha (erat enim, ut ita dicam, compater ipsius, qui sacram Infantem de sancto fonte susceperat) et adjecit: Nunquid non adduxisti eam tecum? Qui respondens ait: Nequaquam; nam res nostras custodit et familiam disponit. Et ecce unus e famulis domus Arceyensis equo parato profert se propter Puellam iturum, et, jubentibus illis, profectus est.

pro qua tuenda
fortiter cum

B 5 Cumque venisset ad illam, et mandata patris nuntiasset, Virgo Domini multum ac diu dubitans expavit: sed preterire timens obedientiam patris, infesto juveni se tandem dubia credidit et profecti sunt. Et cum jam prope essent ad locum, qui dicitur Mons Banaia, serpens antiquus induit funestum comitem et Puellam pavidam cepit affari de libidine. At illa suspirans respondit: Nequaquam potest fieri, ut mihi miscearis; et videns illum diabolico occupatum veneno cepit circumspicere, si quis arans aut viator aut pastor visus procul apparet; sed nullum prorsus hominem vidit, quem sibi adiutorem clamans invocaret, et cum humanum sibi videret deesse auxilium, cepit subnixis precibus implorare auxilium Domini, et discussam mentem convertit ad Dominum dicens: Respiciens eram ad auxilium hominum, et non erat auxiliator; circumspexi, et non fuit, qui auxilium præstaret; quæsi, et non fuit, qui adjuvaret. Dominus Deus sit auxiliator meus, ne sim confusa. Libera, Domine, corpus meum et animam meam a persequente et corruptore diabolo, et mittere digneris S. Spiritum tuum de superna sede Majestatis tuæ, qui defendat et custodiat pudorem meum ab isto pravo insectatore, ut non præveleat adversum me malitia ejus, inviolataque valeam tibi currere, et digneris me inter beatorum spirituum consortium et virgineos choros computare.

C libidinoso ho-
mine pugnat,

6 Adhuc Sanctam orare interruptit vesanus ille obstruens, et quid, inquit, tamdiu murmuras? aut voluntati meæ obtemperes, aut gladius meus pertransibit carnes tuas. Respondit B. Tancha: Melius est mihi mori, quam incidere in manus peccatoris. Tunc excussit eam de equo, ipseque descendit insanus et manus injiciens voluit incestus *f* inferre vim sanctæ Virgini, quæ repellens illum a se, fulta virtute Spiritus Sancti, constanter stabat fortis. Tanta enim virtute circumdedit eam virtus Spiritus Sancti, ut Virgo Domini immobilis non posset ab hoste prosterni. Fit certamen et luctantur ambo in campo; sed non sicut nudos in palæstra illudere solet unctio, appetit incestus virgineum violare pudorem, sed virgineum decus obstat, et defendit sancta virgo suam devotam castitatem. Veritas orta de terra descendit stans in præsentia, quæ fuit cælestis, de caelo prospexit justitia; Virgo certat et resistit, et
Octobris Tomus V.

oppugnat in stadio spectantibus angelis, considerante Domino. Tandem pessimus hostis cernens se nihil proficere, incendium libidinis vertit in iram furoris, et os et genas sanctæ Virginis cepit gladii capulo percutere, rivusque sanguinis manans ex naribus et ore non cessat discurrere; tunc vibrato gladio cervicem Virginis percussit, et statim raptus a diabolo nusquam comparuit.

7 Beata vero Tancha sub ictu percussoris immobilis super pedes stans erecta non corruit, et cæsum caput tenens, susceptum propriis manibus *g*, loco, ubi decollata fuerat, iens uno stadio usque ad vallem Lustrî deportavit angelo ducente, ibique secus arborem spinæ nobile depositum corporis et capitis collocavit *h*. O quam venerandus est ager et sacer ille locus, ubi pro fide Christi martyrii rosei decoris effusus est sanguis innoxius. Tua sit, Christe, hinc gratia, tua laus, tua virtus et magnalia, qui vere gloriosus et mirabilis et potens es per omnia, qui Sanctos tuos de hoste generis humani sic triumphantes glorificas, ut etiam in sexu femineo declarare digneris tantam virtutem atque victoriam et insuper tam magna mirabilia. Beatam Tancham jacentem super humum in solitudine, non alii quam angeli levaverunt de viridi cespite, et quanto caruit humano solatio, tanto melius fuit procurato divino. Ad celebres ejus exequias angelorum convenit frequentia, et per centias centena millia millium Sanctorum corpus virgineale cælestis circumfulsit curia; non aliæ scito manus quam angelicæ terram patefecerunt et foveam præparaverunt: non alii quam angeli et beatorum spiritus corpusculum subtus collocaverunt et sepelierunt. Et quia indignum est, ut pes peccatorum præsumat calcare corpora Sanctorum, Christus ab excelsis servavit corpus in imis: cum igitur jacet in terris, Deus curat illam ab astris, ne sulcetur arans super ejus funera glebam, ne rabidi volucris aquilæ vel vulturis ungues, ne lupus atque canis membra violarent jacentis; exanimes artus non liquit cælica virtus, declarans terris virtutem virginitatis, monstravit populis, quantæ fuit bonitatis: nam circa tumulum sacrum posuit munimina, contra naturam producere faciens terram Idibus Octobris tot urticas, repres, tribulos et indagine spinas circa et super tumulum Virginis, ut illam spissam indagine etiam tenuissimum reptile vix posset pertransire.

A. ANONYMO.

a quo occiditur.

E

F

ANNOTATA.

a Remirurum seu Ramerudes oppidulum est diocesis Trecensis in Campania Galliæ situm ad Albam fluvium.

b Articaa vel Arciaca, Gallice Arci sur Aube, ab aliquibus etiam Arcia vocata, oppidulum est ad Albam fluvium in agro Tricassino.

c Videtur libri Sapientiæ caput 4, v. 11.

d Lib. Sap. cap. 4, v. 13.

e Saussayus in Mrl. Gallicano ad diem x Octobris dicit, illum cognatum fuisse Archiensis castri dynastam.

f Vocabulo incestus hic male utitur auctor pro denotando stupro.

g Crebræ sunt in Actis Sanctorum gestationes capitis amputati; sed plerasque omnino suspectas esse, in hoc Opere nostro sæpe
18 indicatum

A. ANONYMO. *indicatum reperies, velut passim perperam assertas ex imaginibus sanctorum martyrum caput in manibus suis, ad significandum eorum mortis genus, portantium, quod hic de- nuo observatum volo.*
h Saussayus in Martyrologio Gallicano ad.

calcem Vitæ S. Tanchæ hæc habet: Reper- tum denique corpus, cruore roseo purpuratum, pater S. Tanchæ desolatus collegit, sepelivitque multis cum lachrymis in Lustræ vici parœciali œdícula.

DE S. NUNCIO CONFESSORE

IN COMITATU NAMURCENSIS

C B.

Notitia de cultu et reliquiis.

FORTE SEC. VII. Sanctus, qui Hasteriæ fuit sepultus,

Hasteriense Ordinis S. Benedicti cœnobium, quod, sec. IX aut X, ut apparet, fundatum, aliquamdiu Mettenses, teste apud Dacherium Valciodorensi Chronico, S. Glodesindis moniales tenuere, quodque, hisce inde amotis, ad presbyteros seculares ac post ad monachos translatum, eidem deinceps, cui Valciodorensis uno dumtaxat miliari inde distans monasterium, abbati paruit, in comitatu Namurcensi æquali fere intervallo Dionantum inter et Caroli-Montem, diœcesis Leodiensis oppida, ad dexteram Mosæ ripam est situm. In sacri illius asceterii, quod, priusquam sanctimonialibus traderetur, fuisse a clericis occupatum, supposititia, quam infra memorabo, asceterii ejusdem foundationis charta prodit, ecclesia aut certe Hasteriæ S. Nuncii sepulturam est nactus. Ita scilicet fert loci constans traditio ac porro in Sanctorum Belgii Indiculo Molanus, itemque in Sanctorum etiam Belgii Natalibus idem Molanus seu potius (illi enim, cum hic ab anno 1583 jam obiisset, anno demum 1595 prodire in lucem) e Molani Schedis (Miræum in Cod. Donat. piarum pag. 84 in fine videsis) Petrus Louwius non obscure prodit, utpote hodie ibidem e Pauli Thononi, Supprioris Hasteriæ, quod inter dictas Molani Schedas repererit, rescripto Sanctum Hasteriæ sic annuntians: In basilica Hasteriensi beatæ Genitricis Dei depositio sancti Nuncii confessoris. Fuit, ut fertur, filius cujusdam regis, sed vitæ æternæ desiderio porcos pavit et in Hasteria depositionem accepit.

indeque diu post Valciodorum translatus

2 Verum Sancti corpus, quod Hasteriæ sepultum, pluribus jam seculis, uti quisque ex infra dicendis facile colliget, ibidem fuerat servatum, inde demum post cladem, monasterio Hasteriensi a Calvinistis anno 1568 illatam, Valciodorum fuisse delatum, ibidemque anno, quo hæc scribebat, 1595 fuisse asservatum, Molanus aut, si maris, Petrus Louwius hodie in S. Nuncii elogio seu potius ulteriori, quam Sancti mox datæ annuntiationi subjungit, notitia dilucide nos docet. Miræus quidem in Fastis Belgicis et Burgundicis, qui, quamvis annum, quo prodierint, haud præferant, verosimillime tamen anno 1622, quo eorum dedicatio et approbatio signantur, editi fuere, hodie sic scribit: Corpus... S. Nuntii etiamnum Hasteriæ quiescit; ast, etsi sic is scriptor Molano hic utcumque adversari videatur, Molano

tamen seu Petro Louwio Gazetus in ecclesiastica Belgii Historia pag. 311 suffragatur, uti etiam in ecclesiæ Leodiensis Floribus, anno 1647 excusis, ad hunc diem Fisenus, et in comitatus Namurcensis, quæ anno 1754 prodiit, Historia pag. 88 Joannes Baptista de Marne, quorum penultimus quidem tum, cum bellorum atrocitate hæreticorumque impietate dirutum pene fuisset Hasteriense cœnobium, ultimus vero anno 1568, quo, ut ait, pleræque, quæ Hasteriæ servabantur, sacræ reliquiæ a Calvinistis, irruptione in regionem facta, profanatæ ac exustæ fuerunt, S. Nuncii corpus Hasteria Valciodorum fuisse advectum, affirmat.

3 Adhæc, quæ Molanus in Sancti nostri notitia supra laudata memorat, ea omnia ac proin et quod de S. Nuncii corpore, post cladem, monasterio Hasteriensi a Calvinistis anno 1568 illatam, Valciodorum Hasteria translatio, scribit, e supra memorati, ut ipsemet titulo notitiæ eidem præfixo prodit, Thononi rescripto seu litteris hausit; cum hæc autem, uti e jam dictis pronum est colligere, ad Molanum, qui anno 1583 obiit, a Thonono fuerint conscriptæ, hincque indubie, utpote qui, quemadmodum inde consequitur, ipsomet cladis, monasterio Hasteriensi a Calvinistis anno 1568 illatæ, tempore exstiterit in vivis, verosimillime quam optime, quod de S. Nuncii corpore, Hasteria post hanc Valciodorum translato, ad Molanum scripsit, habuerit perspectum, consecrarium sit, ut hic, litteris illud in præfata notitia commendans, potior sibi, quam Miræus, fidem adjungat, ac porro adjungeret, etsi etiam hic scriptor, quod tamen non facit, diserte assereret, S. Nuncii corpus Hasteria nunquam Valciodorum fuisse avectum. At vero, cum Miræus anno 1622, quo verosimillime, ut dixi, laudatos Fastos vulgavit, Hasteriæ adhuc quiescisse S. Nuncii corpus, dumtaxat insinuet, erit fortassis, qui id, postquam anno 1568 Valciodorum Hasteria fuisset avectum, ad posterius hoc monasterium fuisse ante annum 1622 reductum, opinetur. Certe id, cum Molanus et Miræus, quorum prior anno 1595 Valciodori, posterior vero anno 1622 Hasteriæ S. Nuncii corpus asservatum fuisse, prodit, legissem, suspicatus ego, quo utrumque hunc scriptorem in concordiam adducerem, initio sum; verum, visis iis, quæ Castellanus, Marneus et Rayssius tradunt, suspicionem

ibidem hodieque servatur,